

מעשה מטופש

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים ה', עמ' 347-350
תרגום: אורי אורלב

- כן – אדוני המנהל, מעלתך – לא, בוא נדבר בכנות – גנבתך ארבעת אלפים מאתיים ששים ושמונה רובלים.

מנהל המשרד רשם מוכנית בפנים קודרים: 4268 ... 4268

וחשב.

"הסכום גרשם על חשבון ההפסדים. מהלך פורמלי שולי – לא יותר."

אמנם כל סכום שלא מרויחים אותו, אלא מפסידים, חדל להיות שולי; אבל האם קים הפסד שלא נתן לקסותו?

קודם כל יקצצו ההעלאות והמענקים, בעונה הבוערת יתקבלו שני עובדים פחות, בעית אורור המשרד תדחה לשנה הבאה, השאר יתפסה מתמיכה ביולדות, מדמי מחלה, מן המענקים להליות; הרי בני האספסוף הזה לא עושים שום דבר אחר, רק יולדים, נופלים למשקב ומתים.

אבל הצד המוסרי של הבעיה?

איך אפשר למסור לידי המשרטה עובד ששמש דגמה, אחרי שש-עשרה שנות עבודה ללא רבב כביכול, עובד המצוי בלי המשרד, שיטתי, שקט, אינו שותה, לא מהמר, לא מעשן, סיע לא אחת להבריז בעבודה ובסוף הכל יכול היה לגנב הרבה יותר, והוא בא ומגלה את סודו בעצמו, מרצונו הטוב, וממתין ללך דין חמור בהכנעה?

את הסכום המעיק חלק המנהל בשש-עשרה וקיבל 266 רובלים ו-75 קופיקות.

- אמור לי בבקשה, אדוני, איך זכלת לעשות דבר כזה? ובמיוחד אתה? מה עלי לחשב עכשו על האחרים, על חבריך לעבודה, אם אתה... הרי ידעת, אדוני, מה רבה היתה אהדתי אליך?

- על פניו חרושי הקמטים של הפקיד הוותיק ללגו שתי דמעות והיו תשובה יחידה לשאלה מלאת התרעמת.

מעשה מטופש!

למטמטם הזקן הזה לא מגיע גורל אחר אלא להרקב בפלא. תמיד כל כך פנוע, צנוע... צבוע, מנוול. – אבל המשרד?

חביבו של המנהל, מי שזכה תמיד לכל המחמאות, ששמש דגמה בכל סכסוף על העלאות, על זמי חפץ, על הלואות ומקדמות. – לא יהיה סוף ללחשוישים, לחיוכים מרשעים, ואלה נצחון לכל החבורה.

לא, הרי ה סקנדל, בזיון. הנוכל הזה מבין והוא סומך על כך.

- האם מישהו מלבדך יודע על מעילתך, אדוני?

- אף אחד, אדוני המנהל.

- האם תוכל להשבע על כך, לתת לי את מלת הפבד שלך?

- אין לי פבד, אדוני המנהל, אין לי מלה, לא נשאר לי שום דבר... לא כלום...

- תפסיק ליבב – נשף המנהל. – למה גנבת, ספר.

- המשפחת לא הספיקה, אדוני המנהל. הוצאות בלתי צפויות. הגה ספר ההוצאות. רשמתי את הכל עד הגרוש האחרון.

המנהל נטל את הספר בתנועה מוכנית.

"שכר דיירה, הוצאות מחיה, רשום לבתי ספר, נעלים..."

- מדוע לא דרשת העלאה?
- דחו את בקשתי, אדוני המנהל.
- אתה משקר.
- אני אומר את האמת, אבל אחרי מה שקרה אתה לא חייב להאמין לי, אדוני המנהל. כל עוד הסתתרת...
 - מה מספיק – קטע המנהל את דבריו בחריפות. הנה התנאים שלי. התנאי הראשון: תכניס סדר בספרים; התנאי השני: בעוד שלושה חודשים תקבל חפץ ולא תשוב ממנו; התנאי השלישי: דומיה מחלטת או בית-סתר. – אני סולח לך.
- עיני הדהויות ושטופות הדמעות של הפקיד הביטו ישר בעיני המנהל.
- לא, אדוני המנהל, אינני יכול... חשבתני על כך למן רב לפני שהחלטתי. אינני יכול. אינני יכול יותר...
 - מה אינך יכול?
 - להעמיד פנים – לשקר – כך אינני יכול לחיות.
 - ומה אתה רוצה לעשות?
 - את הדבר האחד שיכול להשיב לי את כבודי בעיניך, אדוני המנהל, בעיני עצמי ולפני הכל בעיני הילדים שלי.
- התפרצות ממשכת של בכי.
- בלי הצגות, רק בלי הצגות. השיחה שלנו התארכה כבר למן רב מדי וְהָה מְעוֹרָר תְּשׁוּמַת לֵב, אתה תצא מכאן בעינים בוכיות – תבין, על כך המאמץ מונח כאן כבוד החברה. אתה לא אדם משחת, אדוני... שלא לדבר על כך שזאת תופעה רגילה בחיי המסחר, יומיומית... עבדת קודם לכן בסניף שלנו במשך שמונה שנים... יחד – כמעט חצי יובל... במשך רבע מאה הרי זה יכול לקרות פעם אחת לבן אדם.
- לא, אדוני המנהל. זה לא פעם אחת, אלא שורה ארוכה של שנים – שקרים, צביעות, הונאה... היה צריך להעלים, ללכת בספרים... ואתה כל כך סמכת עלי, אדוני המנהל.
- בשם אלהים, חדל לבכות... עברה כבר חצי שעה... כבר פעמים דפקו בדלת... תבין: כבוד החברה שפגעת בה מונח על כך המאמץ, כבודי אני, אחרי שהתנחשתי אליך, איך להגיד, נו, באהדה... אני חולל בי מפל התנאים... אני דורש בשם הידידות שלנו... אתה מבין אדוני... אני דורש... אני עומד על כך...
- מה, אדוני המנהל...
- אני דורש הקרבה... אל תפצה פה, מפני שאני תובע את ממך... מטעמים נעלים. המנהל נטל את לרועו של המועל הקדמו, נכנס לקוף למשךד ופתח בנאום חגיגי:
 - רבותי, רק היום, כשעברתי על המסמכים, שמתי לב שהקולגה שלך עובד אצלנו מזמן... עשרים וחמש שנה. אני מניח, שתצטרפו לחגיגה לכבוד העובד ההגיוני והישר ללא רבב.
- מפל עבר לחצו את ידי הפקיד שטוף הדמעות, והעריפו עליו ברכות: נו, נו, אחרי נאום ה"לקו" נעשה משהו רציני לכבודו.
- בסעודה החגיגית נשפכה השמפניה כמים ונאומי ברכה חמים רדפו את הלה. נכתב על כך אפלו בעתונים.

